

Beleid Pedagogisch klimaat

November 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Visie pedagogisch klimaat.....	4
Structuur: Rust, Orde en Regelmaat.....	6
Autonomie-Eigenaarschap	6
Sfeer – Veiligheid - Relatie.....	7
Inrichting.....	8
Vertrouwen, respect, acceptatie	8
Wat als het even niet lukt of misgaat?	9
Het probleem dat 'Pesten' heet!	10

Inleiding

Dit beleidsplan borduurt voort op het protocol 'pedagogisch Klimaat' van november 2010 en het Oepsprotocol van 2022-2023. In gesprekken met het gehele team is het plan opnieuw herschreven waar nodig en bijgesteld waar het kon. Het doel van dit beleidsplan is om voor alle betrokken duidelijk te maken waar wij voor staan en hoe wij het pedagogisch klimaat op de Reigersberg vorm geven. Het biedt ons uitgangspunten, kaders en gespreksstof. Dit beleidsstuk is nooit definitief en zal minstens 1 x in drie jaar worden besproken en indien nodig worden bijgesteld.

Maar wat is dat nu precies: 'Pedagogisch klimaat'? Wij kunnen ons vinden in de volgende omschrijving (<https://wij-leren.nl/pedagogisch-klimaat.php> geraadpleegd op 3-9-2023):

"Om te kunnen leren, is een goed pedagogisch klimaat nodig. Alleen bij een goed pedagogisch klimaat voelen leerlingen zich veilig en aanvaard en ontstaat er ruimte voor leren en ontwikkelen. Het pedagogisch klimaat omvat feitelijk alle omgevingsfactoren die bijdragen aan het welbevinden van de leerling, waardoor deze zich verder kan ontwikkelen. Hierbij gaat het om factoren die al aanwezig zijn, maar ook om factoren die een leraar weloverwogen creëert. Te denken valt aan orde, regelmaat, communicatie, sfeer, inrichting van de ruimte.

Het pedagogisch klimaat is van groot belang voor de ontwikkeling van een leerling, vooral op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling. De leraar is degene die het meest invloed heeft op het pedagogisch klimaat in de klas. De pedagogische relatie is hierbij een belangrijk kernbegrip.

Leerlingen hebben behoefte aan betrokkenheid, ondersteuning, veiligheid, autonomie en acceptatie."

Het begrip 'sociaal-emotionele ontwikkeling' wordt veelvuldig gebruikt in combinatie met het pedagogisch klimaat. Wij hanteren de volgende uitleg over dit begrip (<https://wij-leren.nl/sociaal-emotionele-ontwikkeling.php> geraadpleegd op 10-9-2023):

Sociaal emotionele ontwikkeling is kort samengevat: omgaan met jezelf en de ander. Dat is dus enerzijds inzicht in jezelf en de ander en daarnaast omgaan met je eigen gevoelens en die van de ander.

*De sociaal-emotionele ontwikkeling is feitelijk de **ontwikkeling van een eigen persoonlijkheid**, overeenkomstig de verwachtingen en gedragingen uit de sociale context.*

*Bij de **sociaal-emotionele ontwikkeling** hoort onder andere het ontwikkelen van **emoties**, het **zelfbeeld** en het **temperament** van het kind. De sociaal-emotionele ontwikkeling is te onderscheiden in de **sociale** en de **emotionele** ontwikkeling.*

*De **sociale ontwikkeling** omvat het krijgen van begrip voor andere mensen en het ontwikkelen van positief gedrag en vaardigheden ten opzichte van de medemens. Hier valt ook **sociale cognitie** onder. Dat wil zeggen dat het kind kennis heeft van omgangsregels en relaties tussen mensen.*

*De **emotionele ontwikkeling** wil zeggen dat het kind leert om de gevoelens van zichzelf en anderen te begrijpen en om daar goed mee om te gaan.*

Visie pedagogisch klimaat

Obs de Reigersberg is met trots een openbare school. Een openbare school is volgens artikel 46 van de wet op het Primair Onderwijs voor iedereen toegankelijk en draagt bij aan "de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden, zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden". De drie kernwaarden van openbaar onderwijs zijn: gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting. Ze vormen het fundament voor afspraken, normen, regels en het dagelijks handelen binnen de school.

Obs de Reigersberg staat voor een veilige leer- en leefomgeving voor alle partijen en doet dit door een doorgaande lijn te creëren met afspraken die voor iedereen duidelijk zijn.

Dit doen we vanuit de volgende visie op de mens en de samenleving. Deze visie is bepalend voor hoe we omgaan met elkaar:

- Ieder mens is een uniek persoon;
- Ieder mens heeft zijn/haar eigen kwaliteiten;
- Ieder mens leert iedere dag en ontwikkelt zich gaandeweg;
- Ieder mens heeft andere mensen nodig om zich te kunnen ontwikkelen;
- Ieder mens heeft veiligheid en vertrouwen nodig om zich te ontwikkelen;
- Onze samenleving is multicultureel en kent grote sociale verschillen;
- Onze samenleving verandert voortdurend.

En vanuit de volgende waarden:

- Respect
- Veiligheid
- Betrokkenheid
- Verantwoordelijkheid
- Vertrouwen
- Openheid

Een goed pedagogisch klimaat heeft een positieve invloed op de wijze waarop iedereen met elkaar omgaat, op de sociaal-emotionele ontwikkeling, op de leerresultaten en het welbevinden van de leerlingen. Als het pedagogisch klimaat goed is, voelen leerlingen zich veilig, doen ze actief mee, zijn de leerprestaties hoger en kunnen leerlingen zich optimaal ontwikkelen.

Hoogleraar orthopedagogiek Luc Stevens formuleerde drie basisvoorwaarden voor het welbevinden van leerlingen:

- relatie: leerlingen krijgen waardering om wie ze zijn
- autonomie: leerlingen krijgen de zelfstandigheid om taken zelf te verrichten
- competentie: leerlingen hebben vertrouwen en plezier in hun eigen kunnen

Hiervoor is het nodig dat iedereen:

- gedijt (zich veilig voelt en ontwikkelt naar vermogen en verwachting);
  - rust, orde en regelmaat ervaart.
  - vertrouwen in zichzelf en de ander heeft;
  - zich geaccepteerd voelt;
  - waardering voor elkaar heeft;
- autonomie/eigenaarschap ervaart;
- uitgaat van een growth mindset (de overtuiging dat je invloed hebt op je/het lerend vermogen) in plaats van een fixed mindset (overtuigd zijn dat je (zelf) weinig invloed hebt op je lerend vermogen);
- de leerkracht/opvoeder zich bewust is van zijn/haar rol;

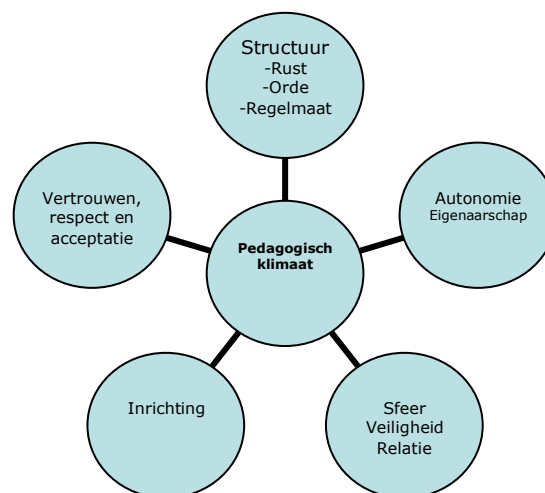
Dit alles met als doelen:

- Emotionele veiligheid voor het kind bieden door een veilig, respectvol, stimulerend en zorgzaam klimaat op onze school.

- Persoonlijke kwaliteiten bevorderen. Leerling van de Reigersberg ontwikkelen zich tot verantwoordelijke, sociaal betrokken en zorgzame mensen;
- Sociale kwaliteiten bevorderen.
- Optimale leerresultaten.

Wij volgen de methode Rots en Water om ons pedagogisch klimaat te optimaliseren. Rots en Water heeft als hoofddoel: het bevorderen van een positieve ontwikkeling van sociale en emotionele competenties en het voorkomen en/of verminderen van problemen op het intrapersonlijke domein (hoe zien leerlingen zichzelf) en het interpersoonlijke domein (hoe gaan leerlingen met elkaar om). Dit gebeurt door het aanleren van sociale vaardigheden waarbij alle leerlingen worden betrokken. De motivatie en betrokkenheid van leerlingen is groot door de fysieke oefeningen, spelen, reële situaties en veilige sfeer waarin deze worden geoefend. Het leren hanteren van het Rots en Waterconcept geeft leerlingen meer inzicht in sociale situaties en de impact van hun eigen gedrag. Rots staat voor eigen grenzen aan kunnen geven, zelfstandig beslissingen kunnen nemen, een eigen weg kunnen gaan. Water staat voor communicatie, kunnen luisteren, samen naar oplossingen kunnen zoeken, en de grenzen van anderen te respecteren.

Het volgen van een methode is niet genoeg om een goed pedagogisch klimaat op school te krijgen. Ook heldere verwachtingen en een goede afstemming tussen leerlingen, ouders en teamleden dragen hier aan bij. Hieronder vertalen we eerst schematisch en daarna praktisch hoe wij ieders rol zien bij ons op school op verschillende domeinen die allen bijdragen aan een goed pedagogisch klimaat.

Het protocol wordt in de klas inhoud gegeven door 5 regels:

1. Ik, jij, wij iedereen hoort erbij!
2. Rust; een must!
3. Houd het fijn, doe elkaar geen pijn.
4. Groot en klein; eerlijk zijn.
5. Houd je spullen oké, een ander wil er ook mee.

Ouders en leerkrachten conformeren zich aan dit beleid, houden elkaar verantwoordelijk voor het naleven van de regels en afspraken, spreken elkaar aan en geven elkaar feedback opdat het beleid levend gehouden en geoptimaliseerd wordt.

Structuur: Rust, Orde en Regelmaat

Leerlinggedrag	Leerkrachtgedrag	Oudergedrag
<ul style="list-style-type: none"> - Zorgt voor de juiste materialen die nodig zijn op die dag (huiswerk/gym en of zwemspullen) - Komt op tijd op school - Gaat in de rij bij zijn/haar groep staan als hij/zij het signaal hoort. - Loopt rustig in de school. - Houdt zich aan de afspraken die zichtbaar zijn in de school en het klaslokaal. - Begint meteen met het werk. - Houdt zich aan de afspraken die zichtbaar in de klas ophangen. - Praat op een rustige toon. - Wacht op hun beurt. - Is zuinig op spullen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Begint op tijd. - Haalt de leerlingen op, op het schoolplein en loopt samen naar binnen. - Brengt duidelijk structuur in het dagprogramma aan en maakt het dagprogramma visueel. - Hanteert, de samen met de leerlingen gemaakte, afspraken en schoolregels consequent. - Spreekt duidelijk uit wat hij/zij van ouders en kinderen verwacht. - Zorgt dat de klas ordelijk is ingedeeld, alles op dezelfde plaats/vaste looproutes. - Praat op een rustige toon. - Houdt ouder en kinderen op de hoogte van gebeurtenissen en afspraken. - Is consequent. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgen dat de kinderen ontbeten hebben. - Zorgen dat de kinderen gym-, zwem- en/of schoolspullen bij zich hebben. - Zorgen dat de kinderen op tijd op school zijn. - Zijn betrokken bij schoolse activiteiten en komen naar rapportgesprekken. - Praten op een rustige toon. - Halen kinderen op tijd van school. - Zorgen dat de kinderen voldoende nachtrust krijgen.

Autonomie-Eigenaarschap

Leerlinggedrag	Leerkrachtgedrag	Oudergedrag
<ul style="list-style-type: none"> - Plant de tijd zo dat het (huis)werk af is. - Stelt vragen om de lesstof te begrijpen/maken. - Weet welke doelen hij/zij (nog niet) beheerst. - Houdt een portfolio bij waarin hij/zij laat zien hoe hij/zij zich ontwikkelt. - Kijkt het eigen werk zorgvuldig na en leert hiervan. - Werkt samen met andere kinderen en leert hiervan. - Kan benoemen waar het goed in is en wat het nog moeilijk vinden. - Geeft zelf aan of hij/zij hulp nodig heeft. - Zet door, ook als de taak moeilijk is. 	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft hoge verwachtingen van kinderen en straalt dit ook uit. (Growth mindset) - Werkt vanuit de leerdoelen. - Geeft kinderen de ruimte om zelf taken in te plannen. - Geeft kinderen (klassen)taken die ze zelfstandig uit kunnen voeren. - Waardeert eigen initiatieven en ideeën van kinderen. - Daagt kinderen uit om met oplossingen te komen. - Deelt met kinderen welke doelen ze (nog niet) beheersen. - Geeft kinderen feedback-feed up en feed forward. - Vraagt tijdig hulp aan directie, collega's of ouders op ieder gebied. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hebben hoge verwachtingen van hun kinderen. - Bevorderen de zelfstandigheid van hun kinderen. - Dragen zorg voor hun taken, m.b.t.: <ul style="list-style-type: none"> o opvoeden van hun kind o communicatie naar school o verzorgen van materiaal van en voor school

Sfeer – Veiligheid - Relatie

Leerlinggedrag	Leerkrachtgedrag	Oudergedrag
<ul style="list-style-type: none"> - Is aardig voor iedereen (doet niemand op geen enkele manier pijn). - Zegt: 'Stop, hou daar mee op!' als een andere leerling iets doet, wat niet gewenst is. De ander neemt dit serieus en stopt met het ongewenste gedrag. Als dit niet helpt gaat de leerling naar de leerkracht. - Stemt de spelregels met elkaar af om onduidelijkheden en conflicten te voorkomen. - Komt afspraken na. - Spreekt zorg uit voor het welzijn van anderen. - Is eerlijk naar de ander toe. 	<ul style="list-style-type: none"> - Richt zich bewust op een goede leerkracht-leerling-relatie. - Heeft hoge verwachtingen. - Is voorspelbaar en positief. - Benoemt gewenst gedrag. - Voorkomt zoveel mogelijk ongewenst gedrag. - Staat model, dus laat voorbeeldgedrag zien iig m.b.t. respect, acceptatie, vertrouwen, sfeer. - Luistert empathisch. - Leert kinderen het belang van je aan regels houden, brengt ze kennis bij rondom regels en sociale vaardigheden en leert ze de vaardigheden die nodig zijn om in een groep te fungeren. - Houdt toezicht op schoolplein. - Loopt op tijd buiten. - Voert gesprekken met kinderen die zich niet aan de regels houden. - Hanteert heldere regels (ook over omgang) - Houdt kinderen, ouders en collega's medeverantwoordelijk voor de regels en afspraken die in en om de school gelden. - Informeert de ouders als hun kind betrokken is bij een (pest)incident. - Geeft waar mogelijk complimenten en maakt kenbaar als de leerlingen de regels overtreden. Geeft feedback. - Komen afspraken na. - Spreken zorg uit voor het welzijn van anderen. - Is eerlijk naar de ander toe. - Stimuleert het zelfvertrouwen van leerlingen. - Heeft een luisterend oor voor collega's en ouders. 	<ul style="list-style-type: none"> - Werken samen met de leerkracht om het welbevinden van het kind te bevorderen. - Nemen bijvoorbeeld contact op met de leerkracht bij een opvallende gedragsverandering van hun kind. - Maken aan hun kind kenbaar wat ongewenst gedrag is. Helpen hun kind inzicht te krijgen in sociaal gewenst gedrag. - Leveren een bijdrage om hun kind(eren) te leren zich te houden aan de regels en afspraken die gelden in de school. - Houden school op de hoogte van gebeurtenissen en ontwikkelingen. - Komen afspraken na. - Spreken zorg uit voor het welzijn van anderen. - Zijn eerlijk naar de ander toe. - Stimuleren het zelfvertrouwen van hun kind. - Melden aan de leerkracht of directie als er iets niet in orde is ten aanzien van de bovenstaande punten. - Laten problemen die op school spelen en/of zijn ontstaan over aan de leerkracht en lossen deze problemen dus niet eigenhandig op (op school).

Inrichting

Leerlinggedrag	Leerkrachtgedrag	Oudergedrag
<ul style="list-style-type: none"> - Houdt de werkplek opgeruimd. - Draagt zorg voor het lokaal, het gebouw en het plein. - Voert de klassentaak naar behoren uit. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgt voor een opgeruimde eigen werkplek. - Draagt zorg voor een opgeruimde klas. - Hangt dagprogramma altijd zichtbaar op. - Gebruikt zoveel mogelijk visuele ondersteuning. - Zorgt voor zo min mogelijk prikkels in de klas (alleen functionele attributen en versieringen). - Zorgt voor goede luchtventilatie. - Zorgt voor zowel hoeken, als stilte(werk)plekken. - Zorgt zoveel mogelijk voor open kasten. - Zorgt ervoor dat kinderen weten waar de spullen liggen die vaak gebruikt worden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Leren hun kind(eren) medeverantwoordelijkheid te nemen voor het netjes en opgeruimd houden van hun eigen werkplek, het lokaal, het gebouw en het plein.

Vertrouwen, respect, acceptatie

Leerlinggedrag	Leerkrachtgedrag	Oudergedrag
<ul style="list-style-type: none"> - Heeft respect voor de ander. - Kijkt de ander aan tijdens gesprekken. - Gebruikt geen fysiek geweld. - Gebruikt respectvolle, vriendelijke taal. - Houdt zich aan afspraken. - Waardeert iemands mening. - Is eerlijk naar de ander toe. - Benoemt goed gedrag en goede resultaten. - Laat de ander uitspreken. - Luistert actief. - Staat open voor andere ideeën. 	<ul style="list-style-type: none"> - Is integer: Zegt wat hij/zij doet en doet wat hij/zij zegt. - Kijkt de ander aan tijdens gesprekken. - Gebruikt geen fysiek geweld. - Gebruikt respectvolle, vriendelijke taal. - Is zuinig op spullen. - Houdt zich aan afspraken. - Waardeert iemands mening. - Is eerlijk naar de ander toe. - Benoemt goed gedrag en goede resultaten. - Laat de ander uitspreken. - Luistert actief. - Kan benoemen wat zijn/haar sterke en minder sterke kanten zijn in het uitoefenen van zijn/haar vak. - Heeft beroepsgeheim. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vertrouwen de leerkracht(en) (in het oplossen van problemen bij kinderen onderling. - Kijken elkaar aan als je met elkaar praat. - Gebruiken geen fysiek geweld. - Gebruikt respectvolle, vriendelijke taal. - Zijn zuinig op spullen. - Houden zich aan afspraken. - Waarderen iemands mening. - Zijn eerlijk naar de ander toe. - Benoemen goed gedrag en goede resultaten. - Laten de ander uitspreken.

Wat als het even niet lukt of misgaat?

Samenwerken en samenleven (in een groep) is iets wat alle kinderen moeten leren. Het is afhankelijk van verschillende factoren hoe goed dit het een kind lukt. Het opdoen van kennis en het aanleren van vaardigheden begint al thuis in het gezin waar het kind opgroeit. Hier beginnen ook de verschillen in wat gezien wordt als (on)aanvaardbaar en (anti)sociaal gedrag.

Op obs de Reigersberg vinden wij het volgende gedrag onaanvaardbaar en/of antisociaal:

- Fysiek geweld
- Verbaal geweld (brutaliteit en uitschelden)
- Niet houden aan de schoolregels
- Niet luisteren naar de leerkracht/begeleider
- Moedwillig vernielen of stelen van spullen
- Weigeren deel te nemen aan bepaalde lessen of opdrachten weigeren uit te voeren
- Zonder toestemming het schoolterrein verlaten (onder schooltijd)
- (Cyber)Pesten (uitsluiten, schelden, schoppen, slaan)

Maar wanneer is iets nu fysiek geweld? Of wanneer verniel je nu iets moedwillig? Dit is niet in alle gevallen duidelijk. We gaan er in principe vanuit dat een leerling nooit iets zomaar doet. Daarom is het altijd belangrijk om met elkaar in gesprek te gaan. Leerlingen moeten proberen er onderling samen uit te komen en als dit niet lukt kunnen ze zich wenden tot de leerkracht. Hij/zij zal het gesprek voeren en proberen te achterhalen wat er is gebeurd en of er sprake is van onaanvaardbaar en/of antisociaal gedrag. Hierbij zullen vooroordelen en aannames vermeden worden. De leerkracht is erop gericht om de leerlingen te leren om samen te werken en/of samen te leven en zal de leerlingen feedback-feed up en feed forward geven. In de meeste gevallen is een gesprek voldoende om weer verder te kunnen (met elkaar).

Soms lukt het een kind niet om gevraagd aanvaardbaar of sociaal gedrag te laten zien. Soms weet een kind niet wat er van hem/haar verwacht wordt. In dit geval zal de leerkracht het kind de benodigde kennis bijbrengen. Als de kennis er is, dan kan de vaardigheid geoefend worden. Dit kost tijd en vaak ook moeite. De leerkracht en de mede-leerlingen kunnen de leerling ondersteunen om het gewenste gedrag eigen te maken.

Leerkrachten hebben de mogelijkheid om een leerling een 'Oeps-formulier' (zie bijlage 1) in te laten vullen (altijd vertrouwelijk). Dit kan bijvoorbeeld als een leerling ondanks gesprekken, kennis en hulp onaanvaardbaar gedrag blijft vertonen. Het 'Oeps-formulier' kan het kind helpen om zich bewust te worden van zijn gedrag en de gevolgen hiervan. Als de leerkracht besluit een leerling voor de tweede keer een 'Oeps-formulier' in te laten vullen, dan wordt dit formulier mee naar huis gegeven, zodat ouders op de hoogte zijn van het gedrag van hun kind. Ouders worden geacht het formulier te ondertekenen en mee terug te geven naar school. De leerkracht documenteert ieder incident waarvoor een 'Oeps-formulier' wordt uitgedeeld in het administratiesysteem van de school en brengt, indien van toepassing, zijn/haar collega op de hoogte van het incident.

Als het overduidelijk is dat een kind onaanvaardbaar en/of antisociaal gedrag heeft vertoond, dan kan het kind uitgesloten worden van een activiteit en uit de groep worden geplaatst. Hierbij is te denken aan: vechten, slaan, weglopen, vernielen van spullen, stelen. Als 1 van deze maatregelen worden ingezet, dan worden ouders hier altijd van op de hoogte gebracht. In alle gevallen verwachten we van ouders een steunende, meewerkende houding die gericht is op het aanleren van aanvaardbaar, gewenst, sociaal gedrag.

Stappen 'Oeps-formulier'

1. De leerkracht legt het 'Oeps-formulier' uit aan alle leerlingen;
2. De afkoelingsfase (indien nodig krijgen de leerlingen de tijd om af te koelen)
3. De leerkracht neemt het 'Oeps-formulier' stap voor stap door met de leerling die het formulier moet invullen;
4. De probleemsituatie wordt duidelijk omschreven door de leerkracht of de leerling;
  - Wanneer is het gebeurd?

- Wat is er gebeurd?
  - Wat heb **ijj** allemaal gezegd en gedaan?
  - Wat voelde je erbij?
  - Hoe had je het kunnen voorkomen?
  - Heb je zelf een oplossing over hoe je dit probleem de volgende keer aanpakt?
  - Heb je vaker dit probleem gehad? Zo ja, hoe vaak?
5. De afkoelingsfase (indien nodig krijgen de leerlingen de tijd om af te koelen);
  6. Het nagesprek: de leerling krijgt feedback van de leerkracht en worden afspraken gemaakt;
  7. Gesprek met ouders: Afhankelijk van het incident wordt een gesprek gevoerd met de ouders;
  8. Time-out, schorsing en verwijdering: als er sprake is van voortdurend, storend, agressief wangedrag van de leerling kan het protocol 'Time-out, schorsing en verwijdering' in werking gesteld worden. Let op! Dit is **altijd** in samenspraak met bestuurder. Ouders worden in dit proces uiteraard meegenomen.

Het probleem dat 'Pesten' heet!

Ondanks onze interventies om een goed pedagogisch klimaat te creëren en onze maatregelen bij onaangepast en antisociaal gedrag, komt ook pestgedrag voor op obs de Reigersberg. We sluiten onze ogen hier nooit voor en zullen hier altijd duidelijk stelling tegen innemen! Omdat pestgedrag zich vaak onderhuids en stiekem afspeelt wordt er met regelmaat aandacht besteed aan het onderwerp om kinderen bewust te maken van de gevolgen van pesten, maar ook van de mogelijkheden om zich er tegen te weren en het bespreekbaar te maken, want praten over pesten blijkt voor alle betrokkenen, niet makkelijk. Want pesten kan iemand diepongelukkig maken en de ontwikkeling negatief beïnvloeden. Als iedereen zich bewust is van het feit dat er altijd gepest kan worden, dan kan er snel gesignaleerd en gereageerd worden. Hiervoor zijn we samen verantwoordelijk: leerlingen (gepeste leerlingen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders). Om pestgedrag de kop in te drukken en hopelijk te voorkomen is het nodig dat we allemaal dezelfde taal spreken en op de hoogte zijn van de te ondernemen stappen in het geval er pestgedrag gesignaleerd is/wordt.

Daarvoor is dit anti-pestprotocol, dat levend wordt gehouden door de anti-pestcoördinator **meester Jules**. Hij zorgt dat schoolregels en afspraken over pesten, dit anti-pestprotocol bij iedereen bekend is. Zorgt dat leerlingen en ouders weten wie het aanspreekpunt bij pesten is op school en wie het anti-pestbeleid coördineert. Tevens draagt hij er zorg voor dat alle collega's op onze school weten hoe te handelen in een peestsituatie. De contactgegevens van de anti-pestcoördinator staan in de Schoolgids.

Pesten, wat is dat?

Pesten is iemand herhaaldelijk en over een langere periode zo behandelen dat hij of zij er ernstig onder lijdt. Dat kan gaan van flauwe en gemene opmerkingen tot geweld, uitsluiting en afpersing. Dit kan fysiek, maar ook via internet, dit wordt cyberpesten genoemd.

We doen allemaal wel eens iets (al dan niet bewust) wat een ander niet bevalt. Echter, wanneer de ander aangeeft dat dit moet stoppen en je gaat toch door, dan spreken we van pesten.

Oorzaken van pesten

Inzicht in de beweegredenen van pesters kan helpen om pestgedrag beter te begrijpen, en effectiever aan te pakken. Leerlingen pesten elkaar bijvoorbeeld om hun sociale positie te verbeteren of te behouden, omdat ze het leuk of spannend vinden, of omdat ze juist zelf gepest worden.

Leerlingen kunnen zichzelf sterker voelen door hun eigen sociale status binnen de groep te versterken. Ze krijgen een gevoel van macht. Pesters lijken vaak populair bij andere leerlingen, ook al worden ze niet altijd aardig gevonden. Als anderen uit de groep het pestgedrag afkeuren en opkomen voor de gepeste, valt de beloning voor de pester weg. Voor pesters is het soms moeilijk om uit hun negatieve rol te komen. Dat komt doordat anderen negatief gedrag verwachten en

bang voor hun zijn of doordat de pesters niet goed weten hoe ze positieve interacties kunnen aangaan.

Een andere mogelijke reden om te pesten, is dat het kind het leuk of spannend vindt. Wie zich niet goed kan inleven in de gevoelens van anderen kan het grappig vinden om een sterke reactie uit te lokken. Doordat het kind minder geraakt wordt door andermans emoties voelt hij of zij zich minder schuldig over het gedrag.

Het pestgedrag kan ook een reactie zijn op een provocatie, angst of woede. Met name voor leerlingen die zich snel aangevallen voelen en moeite hebben hun emoties te reguleren, kan het moeilijk zijn om positieve relaties op te bouwen.

Sommige leerlingen gaan pesten omdat zij zelf gepest worden of werden. Door zelf te pesten reageren zij de negatieve emoties van het gepest worden af op anderen of nemen ze wraak. Het pesten kan voor hen ook een manier zijn om een betere sociale positie te krijgen.

Hoe herken je pesten?

Als een leerling naar je toekomt en vertelt dat er gepest wordt, is het belangrijk om dat serieus te nemen. Voor het kind is het vaak een moeilijke stap om hierover te praten. Als je vermoedt dat er geen sprake is van pesten, dan is het belangrijk om na te gaan waarom een kind dit wel zo beleeft. Want als leerlingen onaardig tegen elkaar doen is dit niet altijd expres en als kinderen het oneens met elkaar zijn is dit geen pesten. Ze vinden het vaak nog moeilijk om rekening met elkaar te houden of zijn sociaal onhandig in hun reactie. Je kunt dan nog niet spreken van pesten, want het gedrag is niet bedoeld om de ander pijn te doen. Pas als leerlingen beseffen dat hun gedrag negatieve gevolgen heeft voor de ander en het toch intentioneel inzetten om de ander pijn te doen, spreek je van pesten.

Pesten is een vorm van agressie waarbij geprobeerd wordt om iemand steeds opzettelijk pijn te doen. De belangrijkste kenmerken van pesten zijn:

- er is een negatieve bedoeling.
  - het gebeurt structureel tegen dezelfde persoon of personen.
  - er is machtsongelijkheid, bijvoorbeeld vanwege de sociale hiërarchie in de groep.
- Meestal zal een gepeste leerling niet uit zichzelf naar iemand toegaan. Wees als volwassene dus alert op signalen van pestgedrag.
- Hieronder een lijstje met signalen waarop je alert moet zijn:
- Vluchtgedrag. Denk hierbij aan; alleen spelen op het schoolplein, langdurig toiletbezoek, op de gang hangen of aanbieden vrijwillig taken te doen na schooltijd.
  - Kijk naar rolvastheid. Bij pesten heeft iedereen zijn vaste rol, dit in tegenstelling tot plagen. Als iets een plagerijtje lijkt, kijk dan eens of het altijd dezelfde is die plaagt en altijd dezelfde die moet incasseren.
  - Let op signaalgedragingen/afwijkend gedrag. Het kunnen onschuldige gedragingen zijn als krabben, tics of dromen. Maar ook ernstige signalen zoals vaak ziek, buikklachten of zelfbeschadiging.
  - Er is geen schuldgevoel of verzoening. Kinderen maken ruzie en vechten, dit hoort erbij, vaak hebben kinderen na afloop een schuldgevoel of zoeken ze naar een manier om te verzoenen. Bij pesten zien we dat de pester meestal niet wil verzoenen en ook niet begrijpt waarom.
  - Het is fysiek grensoverschrijdend. Pesten is soms fysiek grensoverschrijdend. Pesters gaan deze grens vaak subtiel over door het slachtoffer even te duwen, de weg te blokkeren of heel dicht op de ander gaan staan. Ook van afstand staren hoort hierbij.
  - Herhaald plagen is pesten. Soms wordt negatief gedrag afgedaan als een plagerijtje. Als het een herhaling is dan gaat het duidelijk over pesten.

Zo voorkomen wij pesten binnen de groep

- We bevorderen groepsvorming tijdens de Gouden weken en als er een nieuwe leerling instroomt zodat de kinderen elkaar goed kennen;
- We bevorderen inzicht in elkaars wensen, intenties en gedragingen door Rots & water en samenwerkopdrachten;
- We helpen leerlingen zich in te leven in andermans gevoelens;
- We helpen leerlingen te verwoorden wat ze voelen of willen;
- We helpen leerlingen om (ook op sociale media) op een positieve manier te communiceren en geven hiervoor het juiste voorbeeld;
- We helpen leerlingen rekening met elkaar te houden, te onderhandelen en samen te werken;
- We creëren inzichten in en respect voor verschillen;

- We maken leerlingen verantwoordelijk voor de groep.
- We houden altijd toezicht in pauzes op de gang en in andere vrije situaties zoals buiten of in kleedkamers.

Zo grijpen we in bij peestsituaties

- We maken leerlingen bewust van hun eigen bijdrage aan de peestsituatie. Is hun reactie juist versterkend (meedoen, meelachen, niets doen) of beperkt het de peestsituatie (opkomen voor slachtoffer, hulp zoeken, slachtoffer steunen of troosten)?
- We activeren de groep om slachtoffers te helpen en te steunen.
- We zorgen dat we inzicht krijgt/hebben in de situaties en interpretaties van betrokkenen. We zijn ons ervan bewust dat pesten en gepest worden vaak samen voorkomen.
- We stellen samen met de groep regels op.
- We gaan altijd met betrokken kinderen in gesprek. Alle betrokkenen worden gehoord en betrokken, zowel de leerlingen in de groep als hun ouders.
- We zetten een maatjessysteem of steungroep op voor leerlingen die gepest zijn.
- We wijzen pesters op de gevolgen van hun gedrag voor anderen en betrekken hen positief bij het vinden van een oplossing.

Zo gaan we pesten tegen

· Op school volgen we de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen met behulp van Viseon. Viseon is een leerlingvolgsysteem van Cito waarmee je de leerlingen van groep 1 t/m 8 op sociaal emotioneel gebied in beeld kunt brengen. Zitten ze lekker in hun vel, zijn ze voldoende gemotiveerd, is er sprake van pestgedrag in de groep? Viseon geeft de mogelijkheid om eventuele problemen vroegtijdig te signaleren. Vanaf groep 5 vullen naast de leerkrachten ook de leerlingen zelf een vragenlijst in.

· We maken regelmatig sociogrammen van de groep. Een sociogram is een grafische weergave van de onderlinge relaties binnen de groep. Hierdoor kan de leerkracht zien hoe de sociale verbanden in een groep zijn. Het kan bv. helpen te onderkennen wat de hiërarchie in de groep is, wie de leiders zijn en welke leerlingen sociaal geïsoleerd zijn. Ook dit instrument zetten we in, in de groepen 1 t/m 8.

· We stellen het onderwerp sociale veiligheid regelmatig in de groep aan de orde. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. worden besproken. We gebruiken hier o.a. de methode 'Goed Gedaan' voor.

· We geven het goede voorbeeld en stimuleren ouders dit ook te doen.

Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten en ouders horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

· Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels/afspraken voor de leerlingen.

· We zetten collegiale consultatie in. Dit is een vorm van gesprekken met collega's waarbij we informatie en adviezen uitwisselen en problemen worden besproken.

Opgestelde afspraken rondom pesten

Een belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de leerkracht niet wordt opgevat als klikken. Vanaf de kleutergroep brengen we leerlingen dit bij: 'Je mag niet klikken, maar als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt je er zelf niet uit, dan mag je hulp aan de leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken'.

Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.

Afspraken die gelden op school

- Pesten is verboden.
- Benader de ander zoals je zelf benaderd wil worden.
- Vertel aan juf of meester wanneer er iets gebeurt dat jij niet fijn of gevaarlijk vindt.
- We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
- Ben je boos? Probeer er over te praten of ga anders naar de meester of de juf.
- Materialen/spullen behandel je met respect.
- Word je gepest? Praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
- Is het opgelost? Dan kunnen we vergeven en vergeten.
- We luisteren naar elkaar en nemen de ander serieus.
- Je mag geen mobiel, iPad of andere device bij je dragen op school.

Toevoeging:

Leerlingen mogen in hun eigen groep een aanvulling geven op deze vastgestelde schoolregels in overleg met de leerkracht. Die aanvulling wordt opgesteld door en met de groep, dit zijn de zogenaamde groepsregels. De regels worden in de groep zichtbaar opgehangen en komen regelmatig aan de orde in allerlei verschillende situaties.

Aanpak van pesten in vier stappen

Hieronder beschrijven we de stappen die wij op school volgen wanneer er ruzie is of leerlingen het gevoel hebben dat ze gepest worden.

Stap 1

- Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen we er eerst samen (leerlingen onder elkaar) uit te komen.

Stap 2

- Op het moment dat één van de leerlingen er niet uitkomt heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen.

Stap 3

- De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Stap 4

- Bij herhaaldelijke pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een gesprek met de leerling die pest.

Verslag van dit gesprek wordt vastgelegd in Leerling in Beeld (in Parnassys), ouders worden ingelicht en het incident moet gemeld worden bij de pestcoördinator. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

Wat kunnen de consequenties zijn?

Wanneer het probleem niet opgelost is door de hiervoor beschreven 4 stappen op te volgen neemt de leerkracht duidelijk stelling en volgen er consequenties.

De (eventuele) consequentie voor de pester zijn opgebouwd in 4 fases; afhankelijk van hoelang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering vertoont in zijn/haar gedrag.

Fase 1

· 'Bewustwordingsgesprek' met de pester over wat hij met het gepeste kind uithaalt. Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen cyclisch (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde. Uitkomst van deze gesprekken wordt vastgelegd door de leerkracht in 'Parnassys en besproken met ouders.

Fase 2

· Als voorgaande acties op niets uitlopen dan volgt er een gesprek met ouders waarbij de pestcoördinator naast de leerkracht aanschuift. In dit gesprek wordt nadrukkelijk de medewerking van de ouders gevraagd. Daarnaast wordt besproken of het verstandig is deskundige hulp in te schakelen.

Fase 3

· Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden. LET OP: Dit laatste kan alleen in samenspraak met de bestuurder!

Fase 4

· In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. LET OP: Dit kan alleen in samenspraak met de bestuurder!

Hoe wij de gepeste leerling begeleiden!

- We tonen medeleven, luisteren en vragen: "Hoe en door wie wordt er gepest?"
- We gaan na hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten?
  - Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.
- We maken de leerling bewust of leren de leerling op welke manier hij/zij ook/beter kan reageren.
- We leggen uit dat afzonderen geen oplossing is.
- We laten het gepeste kind inzien waarom een kind pest.
- We gaan na welke oplossing het kind zelf wil.
- We benadrukken de sterke kanten van de leerling.
- We complimenteren de leerling als hij/zij zich anders/beter opstelt.
- We gaan het gesprek aan met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- We 'over' beschermen het gepeste kind niet (bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'.)

Hoe wij de pestende leerling begeleiden!

- We stellen duidelijk dat pesten verboden is op school. Iedereen op school moet zich aan deze regel houden.
- We leven ons in, in de pester en gaan 'op zoek' naar de reden/oorzaak van het pesten. (bv. baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- We maken duidelijk wat het effect van het gedrag is voor de gepeste.
- We laten de pester zijn/haar excuses aanbieden aan het gepeste kind.
- We laten de pester zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- We leren de pester om niet meteen kwaad te reageren; om zich te beheersen
- We complimenteren de pester als hij zich aan de regels houdt.
- We zoeken indien nodig naar een sport of club waar het kind kan ervaren dat contact met andere leerlingen leuk kan zijn.
- We schakelen indien nodig deskundige hulp in.

Tips en adviezen aan de ouders van onze school

Ouders van gepeste leerlingen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeer contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.

- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport, bij voorkeur een sport in groepsverband en/of een sport die het zelfvertrouwen vergroot.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport, met voorkeur een sport in groepsverband en/of een sport waarbij ze zich beter leren beheersen.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.
- Wanneer er op school iets is gebeurd en het is opgelost, kom er dan thuis niet op terug. Opgelost is opgelost!
- Denk er eens over na wat u zoal bespreekt aan tafel, bedenkt u zich dan dat kinderen heel veel horen en opslaan!

Samen gaan we pesten tegen en zorgen we voor een veilig en fijn schoolklimaat!

Bijlage 1:

Oeps! Dat ging even mis!

Datum	:
Groep	:
Naam	:

Wat is er gebeurd?	
Waar is het gebeurd?	Wie waren er bij?
Wat heb je gedaan/ gezegd?	
Hoe had je het kunnen voorkomen?	
Hoe los je dit probleem op?	
Wat heb je er van geleerd?	
Opmerkingen leerkracht:	

Handtekening leerling:

Handtekening leerkracht/directie:

Handtekening ouder(s):